

Біла-Тіунова Любов Романівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри адміністративного та фінансового права, доктор
юридичних наук, професор*

ЗАХИСТ ПРАВА НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ

Стаття 11 Закону «Про державну службу» 2015 р. (далі – Закон-2015), на відміну від Закону «Про державну службу» 1993 р., передбачає механізм захисту державним службовцем свого права на державну службу у разі: а) порушення наданих йому прав; б) виникнення перешкод у реалізації таких прав (у цьому разі самі права державного службовця не порушуються, однак мають місце перешкоди щодо реалізації ним цих прав). У цьому разі мова йде, насамперед, про такі права державного службовця, як: повага до своєї особистості, честі та гідності, справедливе і шанобливе ставлення з боку керівників, колег та інших осіб; чітке визначення посадових обов’язків; належні для роботи умови служби та їх матеріально-технічне забезпечення; оплата праці залежно від займаної посади, результатів службової діяльності, стажу державної служби та рангу; відпустки, соціальне та пенсійне забезпечення відповідно до закону; професійне навчання, зокрема за державні кошти, відповідно до потреб державного органу; просування по службі з урахуванням професійної компетентності та сумлінного виконання своїх посадових обов’язків; участь у професійних спілках з метою захисту своїх прав та інтересів; участь у діяльності об’єднань громадян, крім політичних партій у випадках, передбачених цим Законом; оскарження в установленому законом порядку рішень про накладення дисциплінарного стягнення, звільнення з посади державної служби, а також висновку, що містить негативну оцінку за результатами оцінювання його службової діяльності; захист від незаконного переслідування з боку державних органів та їх посадових осіб у разі

повідомлення про факти порушення вимог цього Закону; отримання від державних органів, підприємств, установ та організацій, органів місцевого самоврядування необхідної інформації з питань, що належать до його повноважень, у випадках, встановлених законом; безперешкодне ознайомлення з документами про проходження ним державної служби, у тому числі висновками щодо результатів оцінювання його службової діяльності; проведення службового розслідування за його вимогою з метою зняття безпідставних, на його думку, звинувачень або підозри.

Важливо відмітити, що перелік цих прав не є вичерпним, і державному службовцю може бути надано й інші права, які визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах.

Слід зазначити, що державний службовець має право звернутися з відповідною тільки письмовою скаргою до керівника державної служби в державному органі. З огляду на те, що поняття «керівник державної служби у державному органі» є новітнім для інституту державної служби і введено у нормативний обіг тільки Законом-2015, слід зазначити, що керівник державної служби в державному органі – це посадова особа, яка займає вищу посаду державної служби у державному органі щодо вирішення питань державної служби у цьому органі. Для визначення особливостей керівника державної служби необхідно звернутися до особливостей поняття «керівник». Керівник – це не просто державний службовець, а посадова особа, яку характеризує сукупність кваліфікуючих ознак, тобто конкретні державно-владні повноваження виконавчого та розпорядчого характеру у сфері виконавчої влади: а) розподіл обов'язків між своїми заступниками; б) розпорядження матеріально-фінансовими цінностями; в) керівництво та спрямування роботи виконавчого органу та його апарату; г) вирішення кадрових питань; д) підписання правових актів виконавчого органу; ж) представництво виконавчого

органу у відносинах з громадянами, іншими державними органами, підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності тощо. Таким чином, керівника органу виконавчої влади характеризує те, що він, насамперед, є посадовою особою, яка, виходячи з характеру та змісту повноважень, очолює цей орган і несе персональну відповідальність за його роботу. Керівником державної служби може бути: у Секретаріаті Кабінету Міністрів України – Державний секретар Кабінету Міністрів України; у міністерстві – державний секретар міністерства; в іншому центральному органі виконавчої влади – керівник відповідного органу; у державних органах, посади керівників яких належать до посад державної служби, – керівник відповідного органу; в інших державних органах або в разі прямого підпорядкування окремій особі, яка займає політичну посаду, – керівник апарату (секретаріату).

Абзац 2 ч. 1 ст. 11 Закону-2015 передбачає два види скарги, з якою державний службовець може звернутися до керівника державної служби державного органу у разі порушення його права на державну службу, зокрема скарга: а) з викладенням фактів порушення його прав або перешкод у їхній реалізації; б) з викладенням фактів порушення його прав або перешкод у їхній реалізації і вимогою утворення комісії для перевірки викладених у ній фактів. При цьому слід зазначити, що така вимога державного службовця є його правом (може вимагати), а не обов'язком.

Частина 6 ст. 11 Закону-2015 передбачає порядок захисту державним службовцем права на державну службу у разі їх порушення або створення перешкод у їх реалізації: а) керівником державної служби; б) державним службовцем вищого органу (тобто, державним службовцем державного органу, який займає вищий рівень щодо державного органу, в якому він здійснює свою діяльність). У цьому разі скарга подається НАДС. Особливість порядку розгляду такої скарги полягає у тому, що: її розгляд здійснюється шляхом проведення службового розслідування; службове розслідування ініціюється

НАДС; службове розслідування проводиться НАДС.

Частина 8 ст. 11 Закону-2015, на відміну від ч.ч. 1-7 цієї статті, передбачає не адміністративний, а судовий захист державним службовцем реалізації своїх прав, наданих йому коментованим Законом «Про державну службу». Оскарженню підлягають рішення, дії чи бездіяльність державного органу та їх посадових осіб, що перешкоджають реалізації прав державного службовця а процедура такого оскарження регламентується КАСУ.